

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

Szerkesztői szállítás:

Külös-monorutca 181. sz.

Kiadó hivatal:

Középteza, Stein J. könyvkereskedése.

Hirdetési ár: 5 hasábos garmond sorért 1-ször 7 kr., 2-ször 6 kr., 3-ször 5 kr. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj.

Hirdetések felvételnek Bécsben Oppelik Alajosnál (Wollzeile 22. sz.) és Haasenstein és Vogliernél (Wollzeile 9. sz.).

Nyitottéri cikkek sora után 20 kr. előleg befizetése mellett a szerkesztőséghez czímzendők.

Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeletik.

Megjelen e lap hetenkint háromszor, u. m.

kedden, csütörtökön és szombaton délelőtt.

Előfizetési ár:

egész évre 12 frt, félévre 6 frt, évnegyedre 3 frt.

Uraim, ne tréfáljunk!

Hallottuk már itt-ott azon fenyegetőzést, hogy a miniszterium oly rossz nevet vette ifj. Kossuth Lajos megválasztását, hogy baloldali választás ismétlődése (!) esetén, guberniumot, legf. törvényszéket, s általában minden közintézetet büntetésül át fog tenni — Tordára.

Ezt olvassuk a „Magyar Polgár” közlebbi számában.

Nó, te, szegény magyar miniszterium, s jó Torda városa, nektek ugyan megadta az a „fene gyerek” (baloldali műszo) abban az újságban!

Lássátok, hol találtak vigasztalást ezért a szelleműs élcért, mely téged, magyar kormány, gyermekesen duzzogó hatalomnak, téged pedig, oh Torda, Kolozsvárral szemben legalább is a civilisatio oly elmésen rang-fokozható pontjának látszik — még jó hogy csak látszik — bemutatni, minő Pesttel szemben Soroksár, vagy Káposztás-Megyer talán!

Valjon lesz-e a miniszterium oly érzékeny, hogy erre nekibúsva magát, szépen „leköszön” (abdanken) s ekkép a minoritás-ban levő baloldalra bizza, hogy alkosson egy eszményszerű kormányt, minőt még a világ nem látott, s mely nekünk egyebek közt vasút építés 24 óra alatt és pedig nem fából, hanem — vert aranyból? ezt nem lehet tudni még.

Hanem ha tordai polgár volnék, vagy birtokom oly közel fekünnék a városhoz, mint például Keresztes, vagy Mező-Csán, szépen megköszönném a „Magyar Polgár”-nak ezt a kedélyes megemlékezést éppen most, midőn Torda azt igyekszik felirátában behízelgíteni, hogy csakugyan nem fontosság nélküli pont, s hogy következőleg a vasutat okvetetlen e városnak keresztül kell építeni.

Lássák, mondom, a magyar kormány s szomszédvárosunk, hol találunk vigasztalást ez elmés „witz”-ért. Nem szólnak hozzá már csak azért sem, mert reméljük, hogy nem szorultak a mi erősítő cseppjeinkre, s a dolognak van valami más, véghetetlenül komolyabb oldala is. És ehhez kívánunk kicsit hozzájárulni.

Ez pedig az, hogy midőn a „M. Polgár” egy lélekzet alatt beszél ifj. Kossuth Lajos megválasztásáról, s egy baloldali választás „ismétlődése” esetéről, simpliciter nincs tisztában s hamis felfogást terjeszt a pártálláspontokról, mert hogy szántszándékosan kívánna mystificálni olvasóit, ezt lelkiismeretes hazafiról fel nem tehetjük.

Tehát — ne vegye rossz neven, hogy tévedésről rámutatunk, hiszen „errare humanum est!” — figyelmeztetjük a „M. Polgár”-t, hogy ne ámtsa magát, s ne confundálja olvasóit azzal, mintha itt valóban szó lehetne „baloldali” választás „ismétlődése” eshetőségéről, mert hogy ez az „ismétlődés” megtörténhessék, kellett volna, hogy előbb valóban baloldali választás történjék; ez pedig még nem történt meg!

Avagy azt hiszi-e a „M. P.”, s azt hiszi-e az az ötszáz és néhány kolozsvári választó-polgár, a kik a közlebbi választáskor többségre vergődtek, azt hiszik-e, hogy valóban „baloldali” képviselőre szavaztak, s a Tisza és Ghiczy pártjának tettek szolgálatot?

Ha hiszik ezt, akkor egy roppant csalódásban élnek, s mindazon választó polgártársaink, kik ezen hittel adták be szavazataikat, önmagukat csalták meg.

A városi tanczteremben tartott népgyűlés alkalmával nem felolvasatott-e az önképviselettel távirati figyelmeztetése, miszerint köszöni, de nem fogadja el a jelöltetést, ő atyjától nemcsak nevet, hanem elveket is örökölt? S e kijelentés felolvasatván, maradhat-e fenn kétség aziránt, hogy ő a kevéssel ezelőtt megjelent váci levél álláspontjához ragaszkodik, mely szerint nagy nevű atya kimondá a jelenlegi magyar királyi uralkodóház és a magyar királyság függetlensége közti összeférhetlenséget; ki azt, hogy politikai meggyőződésével annál fogva nem tud megnyugtató álláspontot foglalni el a practica sanctio terén?

Fájdalom! a nagy száműzött, ki előtt hasztalan tartultak fel a haza határai épp úgy, mint többi bujdosótársai előtt, s kit hasztal-

an hivatkozta bizonyára általa is nagyra-becsült honfitársai, a váci levélben tett ezen kijelentéssel határozottan elvált mindazon pártoktól, melyek a practica sanctio terén állanak, s már pedig ott áll nemcsak a jobb-oldal Deák Ferenczcel, gróf Andrássy, Eötvös stb.-vel, hanem ott áll a baloldal is Ghiczy, Tiszával stb.-el.

Ha tehát ifjabb Kossuth Lajos atyjától nemcsak nevet, hanem elveket is örökölt, ha ő e szerint hasonlóképp kívül áll az alkotmány és a törvények által szabott körön, a melyen belől a baloldal épp oly homagialis hűséggel foglal állást, mint a jobboldal: akkor csak nem fogja komolyan állíthatni senki se, hogy „Kolozsvár baloldali képviselőt választott.”

Hogyan lehet tehát csak tréfából is beszélni arról, hogy „baloldali” választás „ismétlődése” esetében magharagudnék a miniszterium.

Az efféle „ismétlődés” után, uraim, soha se lesz a baloldal majoritás, s ha nincsenek tisztában a dologgal oda át, ám kérdjék meg tiszteletreméltó hazánkfiától, Tisza Lászlótól, ki a „Magyar Polgár”-t egy sokat ígérő cikkkel avatta vala fel az „egyedül üdvözítő” baloldali politikai hitvallás nagy reményű orgánjává, kérdjék meg csak azt: megköszönnék-e, ha mindazon választókerületek, melyeknek képviselőiből a Tisza és Ghiczy pártja áll, a jövő évi új választáskor mind olyan tősgyökeres „baloldali” képviselőre szavaznának, minőre az 500 s nem tudom hány kolozsvári polgárt megszavaztatták?

„Uraim, ne tréfáljunk!” mondá vala baloldali Sári tanár hazánkfia a választáskor. Bölcsezen mondta, s bármily egyszerű tanács ez, sok hasznát vehetik — a baloldalon.

A gond nélküli játék Kossuth nagy nevével, a folytonos kaczerkodás a szélső elemekkel, több főfaját okozhat következményeiben a baloldalnak, mint a jobboldalnak s magának a miniszteriumnak. Ez erős hite ez egyszerű sorok írójának. Hiszen alig pár hete, hogy éppen a „Hon” által a pesti ifjúsághoz intézett felhívó cikkek folytán a baloldal azt az örömet érte meg, hogy az „ifjúság” úgy kitett magáért, hogy a Görgeinek megadott macskazenéről elment serenade-al tisztelegni, nem a Tisza, Ghiczy, vagy Jókai, hanem a Böszörményi ablaka alá, mire a „Hon” sietett is kijelenteni, hogy a baloldal visszautasít minden solidaritást az efféle demonstrációk embereivel. S ugyancsak a „Hon”-ban Jókai éppen most utasítá rendre újabban is a túlzókat, a kiket ő „fene gyerekek”-nek nevez, s a kiknek férfiasan megmondja, hogy ha nem haladhatnak elég gyorsan, ennek nemcsak a miniszterium, hanem — ugymond — „magunk vagyunk okai,” már t. i. a túlzó ellenzékeskedés. Ugyancsak ki is esett a „Magyar Ujság” kegyéből!

Lenne szíves és vennie észre magát a „M. Polgár,” ha szabad kérni; mert kezdjük nem érteni álláspontját, s ha azt szabatosan meg nem állapítja és ahoz komoly öntudattal nem ragaszkodik, akkor igazán csak afféle „kitakar,” betakar”-féle, s nem politikai pártlap.

Halmágyi Sándor.

Országgyűlési tudósítás.

A képviselőház nov. 25-ki üléséből.

Jelentése

a központi bizottság előadójának azon törvényjavaslatról, mely az arányt állapítja meg, a mely szerint a magyar korona országai és ő Felsége többi országai az 1867. XII. t.-czikben a practica sanctio folytán közöseknek ismert állam-ügyek költségeit ezentul viselik.

1848. octob. 8-kán, ugyanazon nevezetes napon, mikor a honvédelmi bizottság végleg megalakult, Kossuth Lajos ünnepélyesen felhívta a házat, mondja, ki határozatilag, hogy „valamint a camarillával s a népek szabadságát elnyomni akaró tendenciákból alktut ez életben semmi áron nem ismer; úgy az ausztriai nép irányában a legszivesebb barátságot érezve, mint nemzet irányában, istennek örök igazsága szerint megnyugtatólag kiegyenlítendő a találkozó érdekeket.”... „Ez azon magyar nemzet képviselőinek nyilatkozata — mondá ez alkalommal a nagy szónok — s ezt hallja meg Isten és hallják meg Európa népei, azon magyar

nemzet képviselőinek nyilatkozata, mely szavát nem szegte meg soha!” S a nemzet képviselői mindnyájan felállottak és a ház elnöke végzésül mondta ki, hogy „a mint Magyarország az absolut irány-nyal és annak eszközeivel alkura lépni nem fog: úgy szabad néphez illőleg az ausztriai néppel bizonyára a legbarátságosabb úton ki fogja egyenlítani mindazon érdekeket, melyek három százados viszonyainkból erednek.”

Ez ígéretet ismételték a nemzet feliratai 1861-ben és 1865-ben, ismétli az 1867. XII. t. czikk.

Ez ünnepélyes ígéret beváltása, ezen érdekek kiegyenlítése van szőnyegen ama 3 törvényjavaslatban, melyek a közös költségek viselése arányáról, az államadóságok után vállalandó évi járulékról s a vám- és kereskedelmi szerződésről szólnak.

A központi bizottság érezvén e három törvényjavaslat egyaránt nagy fontosságát, megosztá az előadás terhet tagjai közt; s alólirottat csak az első törvényjavaslat előterjesztésével vélte megbizandónak. Kétségkívül helyes intézkedés mind a t. képviselőház, mind ama másik két törvényjavaslat érdekében.

Az előadás és tárgyalás e megosztását azonban nem magyarázhatni oda, mintha a központi-bizottság nem helyeselné a kormány eljárását, mely szerint a kérdéses három törvényezik sorsát mind az előterjesztésnél, mind a szentesítésnél s életbe-léptetésnél szorosan egybekötötté.

Bármely különböző szempontok alá essenek is jogi tekintetben, kétségkívül rokonnemű tárgyakban intézkednek e törvényezikkek, — tárgyakban, a melyek a nemzet és nemzet közti érdekeket kölcsönös egyezkedés útján egyenlítettven ki, egymást szükségképp kiegészítik.

Ez egyezmények ez okból csak egybevetve, teljes összegtükben és mint egyezkedés kifolyásai, ítéltetők meg igazságosan. S a megítélésnél a körülmények, a melyek között létre jöttek, szintoly kevéssé mellőzhetők szempont, mint az eredmények, melyeket a hozott áldozatok díjában nyer az egyik és a másik fél.

Alólirottak, ki csak az egyik törvényjavaslat, mondhatnók, egyezmény bemutatásával bizatott meg, nem lehet alkalmazni ez általános elveket.

Lesznek bizonynyal a t. képviselőházban, kik a szőnyegen levő egyezmények bírálsákor, tulnyomólag kiemelik az áldozatok nagyságát, a terheket, melyek azon egyezményekből tagadhatatlanul háromolnak a nemzetre. Hasonló panaszok fognak emelkedni a birodalmi tanács kebelében is, s lesznek viszont, a kik az összes teher nagyságára mutatva, megfoghatónak találják, ha nagy összegnek 20–30 százaléka sem lehet kevés. Lesznek, a kik megemlékeznek, hogy a tehernek, mely annyira megnőtt, 18 év előtt még negyedrésze is, a melylyel akkor megkínáltattunk, háromszorta volt kevesebb, mint most együtöde: s a súlyos jelent is terhesnek tartván, az ijesztő jövőnél esélyesnek találják megnyugodni a körülményen, hogy ha nagy áron is, gátat vehetnek az áradatnak s biztosítják a jövőt.

Súlyos viszonyokból fegyver sem nyit út egy népek is áldozatok nélkül, s a diadal árát, mely nehéz küzdelmekkel békés úton vívatik ki, mintegy meg kell fizetni, mint a hadviselés költségeit.

A központi bizottság előadói, habár nem tartják elviselhetlenné, szinte nem kicsinylik az áldozatot, melyet a nemzet az eléterjesztett egyezményekben a szomszéd népek érdekében hoz. De kötelességüknek tartják egyszersmind rámutatni az egyezmények fényoldalaira is; kiemelni, hogy az egyezmények folytán hosszas időre, vagy éppen változatlanul megállapított s általunk kivetett és beszedett teher mindig jobb a bizonytalan összegnél, melyet a hatalom vet ki és szed be, növekedő szükségére szerint; s utalni a népek érdekeire, a melyekkel egy fejedelem alatt, kölcsönös védelmi kötelezettségben élünk, a melyeknek szabadsága a mi szabadságunknak is biztosítéka, anyagi romlása, mint annyi föliratban egyértelműleg kimondottuk, a mi romlásunk is. Hivatkozhatnak e felett az egész kiegyezkedési mű betetőzése szükségére; hivatkozhatnak arra, hogy ez egyezmények különzik el háztartásunkat, ezek vetik meg alapját önálló pénzügyi rendszerünknek; hivatkozhatnak, melyeket a vám- és kereskedelmi szövetség állandó nagy piacbiztosítása, a forgalom és kereskedés könnyítése, az ipar és vállalkozási szellem emelése s jogok szerzése által nyújt, a melyeket a nemzet részint birt ugyan törvényesen, de tetteleg nem gyakorolhatott, részint jogilag sem birt, mint a birodalom osztrák határain, külkereskedésén, legfőbb útján,

a vámos szabályozása, s döntő befolyást kereskedelmi szerződések kötéseire külhatalmakkal.

Ime, t. képviselőház, ily képet nyújtanak az előttünk fekvő szerződések, ha együtt tekintjük. Egyik szakasz a másikért, egyik egyezmény a másikért kárpótól mintegy, s ha vannak, kik a nemzet által — mert mindenik pártnak része vala a küzdelemben — eddig kivírt eredményeket kicsinylik: ne feledjék, hogy az érdekek, melyeknek kielégítését célozzák az egyezmények, nem verhetők le, hanem mindenesetre kielégítendőek, ha azt akarjuk, hogy a további küzdelemben, mely még előttünk áll, szövetségessékre s ne ellenekre találjunk bennük, melyekre a reactio támaszkodhatik.

De nem veszi tovább igénybe alólirott a t. ház figyelmét általánosságokkal, s áttér különösen a törvényjavaslatra, melynek a ház elé terjesztésével a központi bizottság megbizta.

E törvényjavaslat tárgya azon arány meghatározása, a melyben a magyar korona országai és ő Felsége többi országai az 1867. XII. t.-cz.-ben közöseknek ismert államügyek költségeit ezentul viselik.

Mikint az osztályokban, ugy a központi bizottság kebelében is megvitattatott az az indítvány, hogy e törvényjavaslat tárgyalása halasztassék el mindaddig, míg az 1867. XII. t.-cz.-ben kikötött föltételek teljesítetnek.

A központi bizottság azonban ugy vélekedett, hogy az elhalasztó indítvány fölött már akkor határozott az országgyűlés, mikor a közös költségek aránya megállapítása végett az 1867. XII. t.-cz. 19. §-a értelmében egyezkedő bizottság küldetett ki.

E bizottság kiküldése volt az első lépés azon kölcsönös alku eszközökre, melynek alapján a közös költségek aránya meghatározandó. Ugyanazon indokok, melyek az országgyűlést arra birták, hogy az egyezkedést megindítsa, ez egyezmény alapján készített törvényjavaslat tárgyalása mellett szólnak most.

Mint az egyezkedő bizottság kiküldésekor, ugy most is főleg az 1867. XII. t.-cz. 18. §-nak félreértése idézte elő az indítványt, mely a közös költségek arányára nézve az egyezkedést mindaddig elhalasztani javasolja, míg a magyar országgyűlés s ő Felsége többi országai közt azon tárgyakra nézve, melyeknek közössége a practica sanctio folytán tekintendő, egyezmény jö létre. E kérdés eldöntése a magyar közjog szerint, csak a magyar törvényhozás és magyar király közötti egyezkedésnek lehet tárgya; s az 1867. XII. t.-cz. utolsó szakasza határozottan kifejezi, hogy e törvénynek egyéb tekintetben szentesítettven, csak azon részéhez szükséges ő Felsége többi országainak alkotmányos hozzájárulása, mely a közös kezelés módjára vonatkozik. Az idézett törvény 18. §-a tehát, azon tárgyakra nézve, melyeknek közössége a practica sanctio folytán tekintetik, a két fél egyetértése alatt nem érthetett egyebet, mint a magyar törvényhozás két tényezőjének egyetértését. — Minden oly tárgyra nézve, mely a magyar korona országai és ő Felsége többi országai által közös egyetértéssel intézendő el, határozottan megmondja a többször említett törvény a módot is, mely szerint az elintézés eszközözlendő, részint országos küldöttségek, részint a két fél miniszteriumai által rendelve előkészített az egyezményt. Midőn a közösgyek értelmezésére nézve ily egyezkedésnek semmi módja sem javasoltatik; a törvény utolsó szakasza pedig, miképp fennebb is mondtuk, határozottan más tárgyat jelöl ki, a melyre nézve ő Felsége többi országainak hozzájárulása kívántatik, lehet-e azon t.-cz. 18. §-ának oly magyarázatot adni, melynek alapján az előttünk fekvő törvényjavaslat tárgyalását akkorra kellene halasztani, mikor ő Felsége többi országai velünk egyetértésre jutnak aziránt, mely tárgyak tekinthetők a practica sanctio szerint közöseknek?

Miért tehát a tárgyalás elhalasztása oly aggodalom miatt, mely a törvény értelmezésével nem indokolható? Miért föltétele olyan nehézségeknek, melyek inkább ő Felsége többi országai részéről hozathatnának fel, a melyek azonban se az egyezkedő küldöttségek megválasztásakor nem mutattak ily tartózkodást, se közösgyi törvényük tárgyalásánál nem igazolták az aggodalmat?

Az 1867. XII. t.-cz. alkotmányunk fentartása mellett, a közösgyek kezelésére nézve javasolt kezelési mód életbe-léptetését azon feltételhez kötötte, hogy a teljes alkotmányosság ő Felsége többi országai és tartományai között is életbe lépjen.

A központi bizottság úgy véli, hogy e föltételnek a mennyire lehetett, ő Felsége többi országai-ban már is elég van téve. A szűkbirodalmi tanács alkotmányozó gyűlése nőtte ki magát, ha-

táskörébe vonván oly tárgyakat is, melyek a febr. páteus szerint nem tartoztak törvényhozási jogai közé. E páteus 14. §-a módosított és a miniszteri felelősséget törvény szabályozta. Nem a koronán mulik, a mint tudjuk, hanem éppen a szőnyegen forgó egyezmények sorsával hozott kapcsolatba magok a jelöltek által azon országok külön alkotmányos miniszteriumának alakulása is.

Mondjunk e, hogy mi még tárgyalni sem kívánjuk az egyezményeket, mielőtt e külön miniszterium ott meg nem alakul?

A központi bizottság úgy vélekedik, hogy ezt tévén, oly téves körbe jutnánk, a melyből nem volna menekülés. A dolog fejlődése egyaránt fenakadna itt és amott.

Midőn azonban a mondott okoknál fogva a központi bizottság a törvényjavaslatot, mely a közös államügyek költségeinek viselési arányát meghatározza, tárgyalás végett ajánlja a t. képviselőháznak: méltányolva az aggodalmakat, melyek különösen azon körülményből erednek, hogy a közös ügyek intézése s ő Felsége többi országainak kormányzata, az 1867. XII. t. cz. 27. §-a ellenére mindez ideig ugyanazon kezében van a t. cz. végén egy külön szakaszban kimondatni indítványozza hogy:

„Jelen törvény akkor lép életben, ha mindazon feltételek, melyekhez az 1867. XII. t. cz. életbeléptetése magában az idézett t. cikkben kötve van, teljesítettek.”

E kikötés kimondása után a törvényjavaslat részletes tárgyalásába bocsátkozván, a központi bizottság mindenekelőtt a fejezetbe felveendőnek határozta az 1864. XII. t. cz. való hivatkozást, mint a mely által ismertettek el olyanoknak a sanctio practica folytán a közösgyek. Ehez képest így hangzik a kiigazított fejezet:

„Törvényjavaslat azon arányról, mely szerint a magyar korona országai az 1867. XII. t. cz. ben a sanctio practica folytán közöseknek ismert államügyek terheit viselik.”

Ez arányt a magyar korona országaira nézve 30, s ő Felsége többi országaira nézve 70 százaléban állapítja meg a törvényjavaslat első szakasza.

A központi bizottság nagy indokot lát ez arány elfogadására azon körülményben, hogy az illető felek kölcsönös egyezménye folytán állapították meg.

Megfele-e ez arány a magyar korona országai vagyoni erejével? Oly kérdés, a melyre mathematicai pontossággal az előtűnik fekvő adatok nyomán nem felelhetünk.

A központi bizottság nagy figyelemmel tanulmányozta az országos küldöttség jelentését s az ahoz mellékelt hivatalos adatokat.

Ez adatok azonban, az országos küldöttségek elismerése szerint is, csak nagy átalagban nyújthatnak tájékoztatást. S feltűnő jelenség t. ház, hogy valahányszor ez adatok rectificációját akár az egyik, akár a másik küldöttség megkísérli, százaléknak folyvást emelkedett.

Legyen elég csupán a magyar küldöttség választerményének utolsó jelentésére hivatkoznunk, és csak általában mutatunk azon eredményekre, melyek e jelentés s a küldöttségek előbbi számításainak egybevetéséből következnek.

Az a körülmény t. ház, hogy a két országos küldöttség minden egyéb tényezőnek, minő a népszám és terület kizárásával, egyedül a fizetési képességet vette az arány meghatározása alapjául.

TÁRCZA.

Utazás naprendszerünkön.

Alig haladt az emberiség a tudomány mezején annyira, hogy nem tartá többé a csillagokat az égboltozat tündöklő éji ékezetének; alig lőn ismeretes, hogy a csillagok földünkhez többékevésbé hasonló világ-testek: s az emberek már megnépsítve is képzeltek azokat. Az összes lelki erő megfeszítésével fáradoztak, hogy e ragyogó világok lakóiról valamit megtudjanak, s minthogy tények hiányoztak, tarkábbnál tarkább conjecturákat gondoltak ki. Képzelt tehetségük itt szabad tétellel bírván, emberek teremtettek, kiket mindennemű lehető és lehetetlen tulajdonokkal ruháztak fel, s minthogy az összes emberiség, tudós és nem-tudós, e tekintetben még teljes tudatlanságban él, az olvasónak a földi viszonyokhoz szokott szemé meg sem tűközt ezen tisztán képzeleti teremtményeken, hanem gyönyörködött bennük, mint egy rege phantasticus alakjain. *)

Hísz itt oly világrészekről van szó, hol a természet más törvényeknek lehet alávetve, s ha a földi emberiség agyagból gyurma rövid élet után újra porrá válik, miért ne bírhatnának a nap lakói tüzes testtel, mely idővel füstbe felfelvén, elenyésczik?!

*) E pontnál, mely nem egyéb, mint egy legbarbarabb phantasia szüleménye, észszerűnek találok felemlíteni, hogy a tudomány legújabb vívmányai azon legfőbb, dönthetetlen elvet hozták napfényre, hogy az összes mindenség s ugyanazon törvényeknek van alávetve: hogy azon erők, melyek az összes világ-rendszerben működnek, lényegükben változatlanok, sem nem fogynak, sem nem nőnek, legföllebb más-más alakot vesznek fel, s e hatásuk, végeredménye ugyanaz. Ez az úgynevezett örök feuaradásának törvénye.

s a gond, a melylyel e képesség megismerésére a kulcsot keresték; elvégre az tény, hogy a két félnek kiindulási pontja között, a mint hasonló alkunál szokás, mintegy középben történt a megállapodás: mindezek arra látszanak mutatni, hogy az arány, a mely ajánlatik, megközelíti az igazságot.

Azonban távol van a központi bizottságtól, t. képviselőháztól, számtanilag, az utolsó fillérig igazolni, avagy éppen csekélynek akarni feltüntetni a terhet, mely a javasolt arány szerint, a közös költségek közül a magyar korona országaira esik, mint a minő az vagyoni erejükhez képest.

Ismerve a kérdés vitatásának, főleg mielőtt a másik részről is elfogadtatott, kényes voltát nem annyira indokolni, mint csupán éreztetni kívánja a központi bizottság, hogy a midőn az érintett arány elfogadását részéről is ajánlja, nem teszi azt minden alap nélkül.

Ajánlja e javaslat elfogadását a törvényezik második szakasza is, mely a mondott arányt 10 évre állapítja meg, oly időszakra, mely alatt az ország anyagi ereje, visszanyert önkormányzata folytán bizonyára emelkedni fog.

A törvényjavaslat 3-dik szakaszában, a központi bizottság véleménye szerint „vám visszaterítés” helyett „adó visszaterítés”-et, s e helyett „b ö v i t t e t i k”, e szó igatandó: „egészítették ki.”

A 4-dik szakasz oly törvényezik szakaszára hivatkozik, mely még nem tárgyalatott s a jelen törvényjavaslatban foglalt kötelezettségektől jogi alapra nézve is különböző természetű ajánlatokról szól. A központi bizottság ez okból az e szakaszban felhívott törvényezik ide vonatkozó szakaszát, idézés helyett, egészen aláírtni javasolja e helyre, és pedig a következőleg módosított szerkezetben:

„Mind a magyar korona országai, mind ő Felsége többi országai kötelesek a közös kiadási járulékok fedezésére bavi bevételeik egy részletét, mely ezen bevételekhez oly arányban van, mint összes járulékok összege az illető évi kiadási budgetek főösszegéhez — minden hónapban beszedgetni. Ha a havi részletek ama hozzájárulási tartozás összegét nem érnék fel: kötelezik az említett országok magukat, a különbözetet, bevételeikre való tekintet nélkül, teljesen szolgáltatni, és pedig oly időközben, hogy a közös pénzügyi háztartás fel ne akadjon.”

Az eképp megállapított szakaszok után egy külön 5-dik szakaszban óhajta a központi bizottság kimondatni azt a feltételt, a melyhez, mint fentebb előadtunk, vélte köteendőnek az egész törvényjavaslat életbeléptetését, — t. i. mindazon feltételek előleges teljesítését, a melyekhez az 1867. XII. t. cz. életbeléptetése magában az idézett törvényben kötve van.

Pesten, 1867, nov. 22-én.

Csengery Antal,
a központi bizottság előadója.

Hivatalos közlemények

(A „Budapesti Közlöny” után.)

Körrendelet

az erdélyi összes törvényhatóságokhoz.

Ő cs. s Apostoli k. Felségének folyó évi oct. 5-ik napjáról kelt legfelsőbb k. kir. elhatározása, s az országgyűlés mindkét házától nyert felhatalmaztatásom alapján kiadtam a Magyarországon fennálló telekkönyvi intézménynek Erdélyre leendő kiterjesztése végett szükséges előmunkálatokat tár-

gyozó rendeletet, mely az illető hatóságoknak tudomás és kellő alkalmazkodás végett hivatalosan megküldetett.

Már évek óta több ízben terjesztettek fel legfelsőbb helyre, az erdélyi kir. főkörmányszék, gazdasági egyesület, sőt egyes törvényhatóságok részéről is e tárgyi javaslatok és kérvények, melyekben a birtokviszonyok rendezetlensége, a tulajdonjog védelmi eszközeinek, s a pangó ipar és forgalom élénkítésére szolgáló hitel hiánya, s mindezek miatt a naponkint fenyegetőbb mérvben terjedő elszegényedés felmutatásával volt a telekkönyvi intézmény, mint e bajok egyik kétségtelenül hathatós gyógyszerének szükségessége indokolva, s kérésre annak haladéktalan létrehozatala.

Okom van tehát hinni, hogy érintett intézkedéseim folytán Erdély értelmes lakosságának egy régen táplált óhajta indul valószínűsnek, s hogy e tárgyi rendeleteim foganatosítása az illetők buzgó erkölcsi és anyagi támogatásával fog találkozni.

Azonban a nagy közönségnek nem minden rétege bírva a jólét e tényezőjének s hordereje nagyságának kellő ismeretével, felkérem a közönséget, sőt hivatásához tartozó alkotmányos kötelezettségétől megvárom, hogy minden tagja, különösen pedig a néppel gyakoribb és közvetlen érintkezésbe jövő tisztviselő, jó példaadás, felvilágosítás és bizalmas oktatás útján hassanak oda, hogy a földbirtokosok minden értelmi fokozatú osztálya megismerkedjék a telekkönyvi intézmény lényegével, céljával és hasznával, s az őt illető segédkezés előékeny és buzgó teljesítése által mozgítsa elő a kormány e tárgyi intézkedéseinek foganatbavételét.

A telekkönyvi intézmény ismertetésében a következő alapeszmék szolgáljanak vezérfontannál: A tulajdonjogot, valamint annak netalán idegenek dologi jogai által való korlátozottságát, ingatlan vagyonra nézve, egyedül a telekkönyvi intézmény képes biztosan kimutatni. Ez nyújt alkalmat arra, hogy a régi törvények értelmében még mindig csak a birtok (possessio) fogalma alá sorozható ingatlan iránt támasztott minden igények, követelések végérvényesen tisztába hozatván, a telekkönyvileg bejegyzett tulajdon, valamint egyéb dologi jogok többé senki által meg nem támadhatóság biztosítottassanak.

Ebből foly a telekkönyvi intézménynek egy második haszna, mely szerint egyedül ez szolgáltatva biztos alapot a dologi hitelnek, megnyitja annak forrásait, a mezei és kézmű ipar fejlesztésére. Rendezetlen birtokviszonyok között mindenki tudja, mily nehéz kölcsönhöz jutni; ha sikerül is, csak nagy áldozattal s rövid tartamú felmondásra. Ennek főoka kétségen kívül a jelzalogos biztosítás hiányosságában rejlik.

Telekkönyv nélkül a tőketulajdonos csak azt látja, hogy a biztosítékul ajánlott ingatlan az illető birtokosnak kezén van; de arról nem lehet biztos tudomása, hogy valjon azon ingatlanhoz ninesen-e harmadik személyeknek a tényleges birtokost egészén kizáró vagy kisebb-nagyobb mértékben korlátozó jogigénye; valjon nem testvérekkel osztatlan örökség, vagy a birtokos hitvesének saját vagyona, vagy pedig ösiségi intézményünkből folyolag még mindig visszaváltható zálogos birtok-e?

De kétségtelen a telekkönyvi intézmény hatása az ingatlan vagyon forgalmi értékének emelésére is. Mert éppen azon okoknál fogva, melyek fennebb a hitelre vonatkozólag érintettek, igen természetes, hogy minden eladóvá tett ingatlanra sokkal nagyobb lesz a venni szándékozók versenye, s következőleg magasabb a vételár, ha a vásárló azon ingatlannak nemcsak terjedelméről, minőségéről és becsértékéről, hanem arról is, hogy az, ha megveszi, jogi úton senki által meg nem támadható tulajdonává válik, mint szintén arról, hogy vannak-e harmadik személyeknek azt terhelő és mily természetű dologi jogai, — teljes hitelességi adatokból szerezhet tudomást és meggyőződést.

A telekkönyvi intézmény ily kézzelfogható szükségessége és jótékonyága mellett is, annak létrehozatala igen kis mértékben veszi igénybe az egyes birtokosok segédkezését. Az előmunkálatok végbevitelére alkalmazandó egyének pénzfizetéseit az állampénztár viseli; a birtokosok csak szállás-, fűtés- és világítással kötelesek őket ellátni, s a szükséges szolgáltatásokról gondoskodni. A földbirtokosok ezt nehézség nélkül teljesíthetik; saját érdekük ösztönzi erre, hogy mentül hamarabb szabaduljanak e csekély teherrel, s minél előbb legyen telekkönyvük.

Midőn a közönséget a telekkönyvi intézménynek a fennebbi irányeszmék szerinti népszerűsítésére felhívom, helyén lesz egyuttal megemlítenem, hogy a behozatalára szükséges helyszínelési munkálatok nem fognak Erdély egész területén egyszerre megkezdetni, hanem törvényhatóságról törvényhatóságra lesznek kiterjesztendők. A kellő vezetés- és ellenőrzés, s így a munkálatok gyorsabb haladása, egyöntetűsége és hibátlansága ez úton könnyebben valószínűsíthető, mint ha nagyobb számú, gyakorlatlan s a munkába vett terület nagyobb terjedelme miatt nehezebben ellenőrizhető közegekkel minden törvényhatóságban egyszerre kezdenének meg. Azonban gondom leendő, hogy a mint a kezdet nehézségei le lesznek győzve, s több-több, e szakmába begyakorlott egyénnel rendelkezhetem, a helyszínelés koronként egyszerre több törvényhatóságra is kiterjesztessék, s a sorban legkésőbb jövő törvényhatóságnak se kelljen hosszasan várnia a célba vett intézmény életbeléptetésére.

Addig, míg a sor azon közönségre kerülne, csak a telekkönyvi intézménynek jelen köriratom által szándékolt ismertetésére kérem fel a közönség közremunkálását. A helyszínelés alkalmával szükséges hivatalos segédkezés, valamint az egyes közösek birtokosai részéről megkívántató teendő iránti intézkedések, e tárgyi rendelet értelmében, akkor lesznek foganatosítandók, midőn a helyszínelésnek azon törvényhatóságban leendő megkezdése névszerint kitűzetik s hivatalosan tudtul adatik.

Kelt Pesten, 1867. évi nov. 10-én.

Horváth Boldizsár, s. k.

magyar kir. igazságügyminiszter.

Levelezés.

Torda, nov. 27-kén, 1867. — Tegnap d. e. 11 órakor érkezett volt képviselő és az alsóház alelnöke néhai Dózsa Elek hullája városunk végére, hol a városi, megyei előjáróság, nagyszámú polgárok serege várta. Mindenik felekezet harangjai zúgtak tiszteletére. Itt megállt a fuvaros, a biztosok s az új tordai egyik ref. lelkész Kállay Sándor rövid, de alkalmi beszéddel fogadta az erdélyi volt első jogász hülttemét. Végeztével lekisértük a nagypiacon levő „Mátyás” című vendéglőbe, honnan fekete lobogó lengése mellett Maros Várára helyre indították 3 óra tájt.

befolyást gyakorol saját légkörünk a nap sugaraira; ezen befolyás következtében van az, hogy míg a Chimborasso csúcsait örökös hó fedi: tőven soha meg nem szűnő tavasz s nyár uralg. Hasonló áll a világosságot illetőleg; mert összehasonlítván egy verőfényes nyári napot december hó egyik ködös delével: okvetlen belátjuk, hogy e rendkívüli különbség csakis a légkör egyedüli következménye. Merkur légkörét ugyan nem ismerjük tökéletesen; de határozottan állíthatjuk, hogy a nap hevén és világosságának gyengítésére befoly.

Tehát lehet élni a Merkuron. Megemlíti továbbá Flamarion, hogy Merkur napja 24 földi óra, 5 perc és 28 másodpercig tart; az év azonban csak 88 napot számál, tehát minden évszakra csak 22 nap esik.

Ha Merkur lakói az égboltozatra feltekintenek, ez nekik ugyanazon látványt nyújtja, mint nekünk. Nagyon valószínű azonban az, hogy a távoli bolygók az ottani csillagászok előtt ismeretlenek, hanemha tökéletes műszerekkel bírnak, mint mi.

Távozzunk most innen, s látogassuk meg Venust. E helyről földünk fölé tekintve, ez mint igen fénylő csillag tündöklök az égen; sokkal fényesebb mint Venus, ha azt földgömbünkön vizsgáljuk. Mars, Jupiter és Saturnus úgy tűnnek fel itt, mint a földön. De minthogy Venus tengelyének hajlása igen nagy (75°), azért e bolygó élesen különböző, rövid, s mellette rendkívül változó évszakokkal bír. S valóban a 8 hónapból álló Venus-évben forró nyár után igen hideg tél következik; a tengely hajlása miatt nincs itt mérsékelt égöv; de mint-hogy a forró égöv egészen a sarkokig terjed, tehát örökös hó itt nem képződhetik. A nap 23 óráig, 21 percig s 17 m. p. tart, s mivel Venus a miénkhez hasonló légkörrel van körülvéve, tehát észlelhetünk rajta hajnalt és alkonyt, hajnal-pirt és

Házfelverés, lótolvajság vette volt itt is e hó elején kezdetét, de egy házfelverő kiadta gazdájának büntényét s azonnal felakasztotta magát, és eddig az ily vagyonkereset megszünt. A lótolvajt a m.újvári hajós elfogta, s ezen iparág is azóta szünetel, de a lódlópók még nem kerültek ki.

r. l.

M.-Vásárhely, nov. 28-kán, 1867. — Tegnap mene véghez városunk, székelünk s illetőleg hazánk nagy halottjának, makkfalvi Dózsa Eleknek, egyszerű temetése. A szék és város minden hivatali testülete, a székek és minden rangú és hitfelekezteti polgárok délután 1 órakor kimentek az érkező koporó és gyász kíséret eleibe a város végéig. Innen teméntelen gyász- és gyászba húzott lobogók lengése mellett kísért a nagy halottat a beláthatlan tömeg a ref. templomba, hol helyi pap és esperes tiszt. Péterfi József úr monda egy buzgó könyörgést, mely után Szász Béla helyi ref. tanár úr tartta egy kitünő és mind a munka belbecsére, mind az előadásra nézve csaknem páratlan szónoklatot. A csaknem új iskolája gyönyörű beszéd részleteibe nem bocsátkozhatunk, azt hisszük meg fog jenni az nyomtatásban is mielőbb! A szónoklat után a templomból fátylak között kísérték azon lakása előtt el, melyben oly sokat működött a haza és emberiség jobbjára, a ref. sarkertbe, hol a sirfelett mlgs Szentgyörgyi Imre úr tartá meg utolsó búcsúbeszédét. Ha nagy volt az elhunyt életében, egy valóban a részvét is igazi nagy vala, mely elhunyt felett őszinte fájdalommal keserge. Legyen áldott emléke közöttünk, kik őt birhatók!

Most már majd minden, a haza sorsa iránt érdeklél viseltető egyén által azon kérdés tétetik: ki lesz az elhunytak utódja? ki fogja legalább bár a képviselőházban e város részéről helyét pótolni? De ezen kérdésre még őszintén mondjuk a biztos feleletet: senki se adta meg. Többeket emleget a hír, de biztosan még bizonyára senkit sem jelölt ki a közvélemény. És így bátran el merjük mondani: hogy a „Magyar Polgár“-nak azon hire, hogy M.-Vásárhelyt Kossuth Lajost akarják megválasztani, nagyon is frissen csinált hír vala. Tisztelik itt bizonyára azon történelmi nagy nevet és méltó elismeréssel vannak annak egyszerű multja és jelene iránt; de mindenki tudja, hogy mostani megválasztása csak egy tüntetés, mely ez idő szerint, legalább az itteni komoly gondolkodásnak szerint, nem célra vezet. Emlegetni hallottuk jeltőlnek Földvári Károly jeles hősünket, igen Berzencei László, Dobolyi Sándor, Szentgyörgyi Imre urakat és még másokat is. Azonban mindaddig, míg a közvélemény jobban, vagy egészen nem nyilatkozik, tartózkodunk erre nézve többet írni. Adja Isten, hogy oly férfiban központosulhasson a közvélemény, ki csak is hazánk boldogságát tartva szem előtt, arra működni tudjon és akarjon is!

e. r. l.

KÜLFÖLD.

KELETI DOLGOK. A déli szláv viszonyokról következőket írunk a „Moskva“-nak Konstantinápolyból: A bolgárok erős fölkelésre készülnek a jövő évre, de azon föltevessel, hogy Szerbia csatlakozik hozzájuk, s Oroszország támogatni fogja a szabadságért harcolókat. Mindenesetre nagy előny volna a szláv ügyre nézve, ha Szerbia ezen ügyet

esti-pirt, továbbá esőt, szellős zivatart. És pedig ez utóbbiak nagyon gyakoriak, a verőfényes Venus napok igen ritkák, mi rendkívül megnehezíti a költők ezen kedves csillagának szilárd felületét vizsgálat alá vonni.

Azonban hagyjuk most Venust; ülünk fel a sugar szárnyaira s rándulunk fel Mars bolygóra. Utunk csak néhány percig tart, mert a sugar se besen halad, t. i. 42,000 mérföldet egy másodperc alatt. De csak nem tévesztettük el utunkat? Hisz ez a bolygó, melyhez közeledünk, egészen hasonló a mi kedves földünkhez! S valóban, ha egy léghajós vagy 6 millió mérföldnyire a földtől eltávolozhatnánk, képtelen volna Marst a hazai bolygótól megkülönböztetni!

Mars a csillagászok kedvenc bolygója, mert midőn a nap körüli futtában a föld közelébe jön, igen érdekes észleleteket nyújt. Jó távcsővel meg lehet különböztetni geográfus területét (martografia), mely feltűnően a földéhez hasonlít. A sarkok vakító fehér hóval fedve, s ha az egyenlítő felé fordulunk, megpillanthatjuk, ha felhők vizsgálataunkat nem akadályozzák, a tenger egész kiterjedését. A szárazföld vörös, mi Marsnak az ismeretes vörös színétet kölcsönzi. Lambert azt hiszi, hogy Mars bolygón a fű nem zöld, hanem vörös; de állítását eddig nem bizonyította be, s nem is fogja bebizonyítani, minthogy e bolygó évszakát csak a sarki hó nagyobb vagy kisebb kiterjedéséből tudjuk megkülönböztetni. Az év számít 687 $\frac{1}{2}$ mars-napot (687 földi nap), minden nap 24 földi órát, 39 percet, 21 másodpercet.

Mars lakóinak a föld úgy tűnik fel, mint nekünk Venns, tudniillik mint esti vagy reggeli csillag; a naptól 2 $\frac{1}{2}$ -szer kevesebb fényt és meleget kapnak, mint mi.

Most következnek a bolygók pornépe; de

illetőleg elébb egyetérthetne a bolgárokkal. Mert Szerbia egyszerre történendő akciójá nélkül néhány ezer fölkelő életébe kerülne a bolgár fölkelés, a nélkül, hogy ez által a bolgár ügy valamit nyerne. A szerbek ereje a bolgárok ereje, s megfordítva. Szerbiának épp úgy kell becsülni saját erejét, mint a bolgárokat. A bolgárok ezenkívül az orosz nép támogatását is várják fölkelésük mellett. Ha a kormány akadályozva volna is, az orosz nép — a görögöknek Candia szigetén kifejtett példáját követve — nagy dolgokat mívelhet.

Franciaország azonban — mint egy előttünk fekvő bécsi táviratból látjuk — megpendítette a hatalmak azon határozatát, hogy miután Szerbia európai szerződés által van biztosítva minden egyoldalú fegyveres beavatkozás ellen, Szerbia felelőssé van téve fegyveres akciójának következményeire.

Forradalmi kiáltványok Párisban. Azon kiáltványok, melyek Naquet és Accolas elfogatását vonták magok után, s most ellenük a vád alapjául szolgálnak, következő tartalmuk;

Első:

Francziák! Bonaparte kormány a bűnökön emelkedett fel. Tizenhat év óta gyalázattal borította Franciaországot. Jogaink bitortója, Bonaparte, ez a vétkek és bűnök személyesítője most még eszközül akar használni más nemzetek elnyomására. Francziák! Fogjuk-e ezt tovább is tűrni? Tegnap a mexicói gyalázat, ma a római! Ez az otromba politika rá hagyja magát szedetni Bismarck által és diesteljes katonáinkat a pápa zsoldárjaivá alacsonyítja. A gyalázat pohara nincsen-e még színez megfoltve? Ezen tehetetlen kalandor és cinikusainak kezébe adjuk-e becsületünket, lelkiismeretünket és existenciánkat? Franciaország tönkretesz magát, az ipar veszélyben van, a műhelyek bezártnak, napról-napra több munkás marad kenyér nélkül, a nyomor ajtókon kopogtat. Nincs egyéb választásunk: vagy megbecsületlenül elsenyvedni ezen ember alatt, vagy sorsunk vezetését ismét kezünkbe venni!

Fel polgárok!

Második:

Páris lakosai! Tizenhat esztendő előtt a köztársaság éjnek idején megfojtott. Egy ember elrabolta mindnyájunk szabadságát s hatalmába keríté Franciaországot, hogy megossza azt társai között. A nép ellen elkövetett vétke, szeszélye most nekünk törvény; tétozása, gyávasága, tehetetlensége visz háboruba egy, mint békébe. Nép! Mit nyertünk, hogy feladtuk szabadságunkat? Gazdagságot ígértek az elvesztett szabadságért. Munkások, kik kenyérért könyörgötték, valjon gazdagabbá tett-e a császárság? A felülről megvédett vállalatok egész özönénél mi lett a polgárok vagyonából? Dicsőségért ígértek a nemzet elvesztett méltóságáért. Katonák! Egyenruhába bújattak, hogy chinaiakat és cochinchinaiakat fojtsatok rakásra, hogy a mexicói köztársaságok láncba verjétek, hogy gyalázatos béréreket legyetek a pápának; s hogy meggyilkolják Garibaldit! Kitünő helyet ígértek számunkra a nemzetek között, s ma a többi nemzetek gunyjai és nevetség tárgyává lettünk. Az Egyesült-Államok egyszerű fenyegetése elegendő volt, hogy kikergessen bennünket Mexicóból; egy Gortschakoff csak gunyolódni, egy Bismarck csak kacagni tud felettünk. Ezt szerezte a császárság. Nincs-e itt hát az idő, hogy valahára kirántsuk magunkat a szennyből, gyalázatból!

Harmadik:

Franciaország tizenöt esztendő óta nem a magáé; elvesztette minden szabadságát, gazdagsága

nem törödvé vele, tovább sietünk, hogy a nap-rend szer aristocratiájának, Jupiternek tegyük hódolatunkat. A földi ember mindenben és mindenütt a nagyot szereti és tiszteli; azért nem esoda, ha egész valónkat mely tisztelet lepi el, midőn ezen gömböt megpillantjuk, mely 1400-szor nagyobb a mi földünkénél. Itt (tudniillik Jupiter bolygón) nagyobb mérték szerint megy minden, mint a földön; az év 12-szer hosszabb, s ha Jupiter lakói egy Jupiter-századot éléni képesek, akkor a mostani, ott élő agastyánok Árpád idejéből valók.

Azonban a nap itt csak 9 órát, 55 percet s 45 másodpercet számít, tehát kevesebbet, mint 10 órát. A munka és nyugalom gyorsan váltakozik, s földi fogalmaink szerint azt kell gondolnunk, hogy az élő szervek gyorsabban használatnak el Jupiteren, mint minálunk. A nap rövidege miatt sajnálunk kell különösen az ottani inyeneczeket, kiknek ugyan sok bajba kerülhet étkezéseiket egy berendezni, hogy egyenlő időközök által elválaszassanak; de még sajnálatraméltóbbak a táncolni szerető hölgyek, mert rendelkezésükre csak egy igen rövid éj áll.

Jupiter csillagászai azonban nagy előnyben vannak, mert nappal is vizsgálhatják az ég ragyogó testeit, minthogy a nap halvány sugarai, melyek 27-szer gyengébben világítanak, mint a földön, nem képesek a csillagok fényét elhomályosítani.

Még egy előnye van Jupiter bolygónak a föld felett. Tengelye ugyanis csak gyengén hajlott s azért rajta örökös nap- s éjegylenlenség, s folytonos tavasz uralkodik. A merész hajós felhalhat egész a sark azon pontjára, melyen keresztül a tengely megy; utjában nem akadályozza semmiféle jégburkol.

Mondtuk, hogy a nap 27-szer kevesebb fényt nyújt Jupiter lakóinak; de abból nem kell követ-

eltékoztaltatott, s mit félszázadon át megtakarított, most az megsemmisítve mind. Népek és nemzetek reményeége volt; most azok lidércnyomásává változott. Kormány a világ összes kormányának gunyitárgyává lett. Franciaország becsülete veszélyben van, hadseregének jó hírneve már kétszer lepiszkoltatott! A császárság romokba dől össze, eltemetessük-e magunkat annak romjai alá? Fel, fel polgárok! Nincs bűn: szenvedély, mely ne igazná a sorsukat hatalmában tartó szennyes kezeket azon polgárok elnyomására, kik Franciaországnak vissza akarják adni biztonságát és szabadságát. Forduljunk bizalommal egymáshoz! Lépünk újra a becsület és szabadság magasztos ösvényére! Ettől függ Franciaország üdve, boldogsága!

ANGOLORSZÁG. A féniek kivégeztetését az angol sajtó nem politikai, hanem közönséges gyilkossági bűn büntetése gyanánt tünteti fel. Maga a „Daily News“ is azt állítja, hogy itt nem politikai per volt folyamatban, azonban a kormánynak annál szigorubbant kellett föllépnie, minthogy a tömeg a törvényszegést és gyilkosságot politikai indokból származottnak tekinté. A „Daily Telegraph“ szintén ezt mondja: „A manchesteri kivégzés nem volt politikai. A kivégeztettek nem voltak politikai bűnösök. Ők egyszerűen gyilkosok valának s meg kellett halniuk, mert a gyilkosságot a törvény halállal bünteti.“ — „A mint a „Telegr.“ — jegyzi meg az „Engl. Corr.“ — úgy beszélnek itt sokan, a nélkül, hogy hinnék, a mit mondanak. Minthogy a kormány sikeresebbnek tartá politikai per helyett pusztán büntügyi pert indítani meg, a legbübb angol bíróságokból azt akarná elbitetni, hogy politikai tekinetek egészen kimaradtak a játékból. Ez épen séggel nevetségessé.”

Az „irlandi forradalmi kormány“ nov. 16 kán egy „külföldi titkár“ által aláírt kéziratot intézett a külföldi ügynökökhöz és barátokhoz, mely körirat tulajdonképen a külföldi kormányokhoz szol. Ez iratban az elnök ünnepélyesen kijelenti, hogy az irek részökről az angol elnyomás elleni törvényes küzdelemben a nemzetközi jog határát soha sem lépték át, s tiltakozik az angol törvényszékek amaz eljárása ellen, hogy a féniek politikai tényei fölött közönséges bűnök gyanánt itélnek. Végre azal fenyegetőzik, hogy, egy féninek kivégeztése esetére, az ir köztársaság az angol államférfiak ellenében a visszatörési joggal fog élni.

A „K. Közlöny“ magán távirata.

Pest, december 2-án. A quota iránti javaslatot a képviselőház mai ülésében, szélső bal tagjain kívül, az egész ház általánosságban elfogadta. Ghiozy csak részletes tárgyalásra adott be módosítást.

KÜLÖNFÉLÉK.

— Ö Felsége a király gróf Andrássy Gyulánét azon kiutetésben részesíté, hogy m. hó 27-én legmagasb látogatásával lepte meg.

* Mai távirati tudósításunkat különösen ajánljuk t. olvasóink figyelmébe. E szerint a quota felette fontos kérdésében a jobb- és baloldal közt nagy egyetértés nyilvánult. Csupán a szélső-baloldali, összesen 10 főből álló párt, ez maradt önmagához következetes, azaz: ment a maga útján, mely nemcsak a jobb-, de a baloldal pályájától is okvetetlen eltérő.

kezdetni, hogy a nap ott 27-szer kisebbnek is látszik. Kisebb mindenesetre, de csak 5 szörte. Merkurt és Venust nem ismerik a jupiteri csillagászok, mert nagyon közel vannak a nap fénytengeréhez, földünk pedig alig látható pusztá szemmel, s akkor is csak a nap felkelté és leszállta előtt. Mars már jobban vizsgálható; Saturnus, Uranus és Neptun pedig évekig állani látszanak.

Jupiter azonkívül négy holddal bir, melyeknek pályája különféle időtartamot követel; az egyik 1,77 (földi) nap alatt futja körül Jupiteret, másik 3,55, a harmadik 7,15, s a negyedik 16,96 nap alatt. Képzeltető, mily változatos látványokat nyújthat ez a 4 hold!

Hű társunkat, a holdat kivéve, egyetlenegy bolygó sem ad annyi dolgot a képzelődésnek, mint Saturnus, mely, mint ismeretes, az egyenlítő körül 2 egyközpontú gyűrűvel van ellátva. A belső gyűrű 4 mérföldnyire van távol Saturnus fölületétől s körülbelül 14 mérföldnyi széles. Ezen szalag, melyet a nap különféle helyzetben megvilágít, melyre Saturnus saját árnyékát veti, a leggyönyörűbb látványt nyújthatja az ottani lakóknak, kik fejük felett mindig egy óriási gömböt látnak lebegni. Nagyobbítja e gyönyörűkötetű tüneményt még a 4 hold sebes forgásával.

Saturnus a naptól 100-szor kevesebb fényt nyer, mint a föld; tengelyének hajlása valamivel nagyobb, mint bolygónké; de nem olyannyira, hogy az évszakok lényegesen különbözzenek a mieinké. De, mint Saturnus éve, 29 földi évre és 181 napra terjedezkedik ki, tehát minden évszak több mint 7 évet számlál, azért a jég felhalmozódása a sarkokon nem lehet feltűnő. A nap ott mértékünk szerint 10 óra és 16 percig tart.

Uranus éve még sokkal hosszabb, mint Saturnusé: 84 földi évet foglal magában. A térs te-

* Ifj. Kossuth Lajos, mint értesülünk, kijelentette kolozsvári választóinak, hogy megválasztatását nem fogadja el.

— Ö Felsége Popovics Servánt, az erd. legfőbb törvényszék titkárát a szebeni főtörvényszék tanácsosává nevezte ki. — Továbbá kinevezettek még: Szalay István udv. tanácsos miniszter-tanácsossá, Gálffy György osztálytanácsossá, Romy Vince titkárrá, Kraft Ede, Kerekes Ágost, Kőnig Károly fogalmazókká és Kornis Emily, Illés Lajos és Szerencs János segédfogalmazókká a belügyminiszteriumhoz.

— A vallás és közoktatási m. kir. miniszter dr. Endes Gábort, a kolozsvári kir. jogakadémiánál az erdélyi jogtörténelem, a magyar és szász magánjog és az észjog nyilvános rendkívüli tanárát, ugyanezen tanszék rendes tanárává nevezte ki.

— A pénzügyőrök egyenruhájára következőleg állapított meg: Sötét színű atilla, szürke magyar nadrág, szürke katona-köpeny. Fővegük marad, csak hogy a sas helyett magyar ezimer lesz rajta.

— Consulok kineveztetése. Hir szerint a görög kormány Dumba Tódort pesti görög consullá nevezte ki, — Uzoni Béli Gergely, pedig a Dunafelvidékekre meunc consulkat.

— Kir. biztos úr ő nmlga helybenhagyta communitásunk azon felterjesztését, hogy a határozatképes számot 30 jelenlévő tag képezze.

A vasárnap tartott kath. egyházi gyűlésen főgondnoknak Groisz Gusztáv, gondnoknak Wolf, pénztárnoknak Groisz Nándor, ügyvédnek Tamási Sándor és jegyzőnek Elekes András választott meg.

— Színházi hírek. Nagy haladást tanúsított, tehetséges színészünk Bercsényi jutalmánál ma került színre „A két czárnó vagy Alexi a forradalmár“, 5 felvonásos dráma. — Ugyancsak a napokban lesz közönségünk kedvencének, Szép-nének is jutalomjátéka; jutalmánál a fővárosi lapok által dícsérve említett „Rákóczy Julia“ színművet választá. Elvezetés-estét ígér mindkét darab; felhívjuk rájuk a figyelmet.

— A rögtönbíróóság városunkbani kihirdetésére, mint halljuk, az engedély megadatott.

— A városi képviselőtestület közlelbi ülésében elhatározott, hogy a törvényszékhez még egy, s ha kell, két segéd; a rendőrséghez pedig még egy őrnek vétsésk fel. A fogalmazó gyakornokok beállítását iránt tett indítvány nem talált pártolásra. A szervező bizottmány által javasolva a hivatalnokok fizetésének felemelése is szóba jött, de elhalasztott. Végül a gyűlés kilátásba tette a főkapitány azon tervének mielőbbi fogantatását, hogy a városi örk megkettőztessenek, s a külvárosokra nézve lovaslegények állíttassanak fel.

— Balázsfalva és Tövis közt naponkénti küldöncz szekérposta állíttatott fel mult hó 20-kán.

— Brassóból 7 és 12 fokos hideget jeleznek. Nem bámulhatunk rajta, miután magunk is hasonló hajóban evezünk.

— Kolozsmegye törvényszékének ülnökei egymásután hódolnak Hymennek: A legifj. gróf Bethlen János gr. Lázár Mária úrbölggyeli egybekeletét már említettük; ugyan ez idő tájt nőtült Szentiványi Gyula s mult szombaton Bokros Elek, előbbi a kellenetjes Kolláth Vilma, utóbbi a szeretetreméltó Schilling Amália kisasszonyt vezette oltárhoz.

hát 21 év esnek, s a mellett a nap neki 360-szor kevesebb fényt és meleget ad, mint nekünk. Azért talán oly hidegség van ott, mint azt a mi viszonyaink szerint csak képzelni kellene? Ez nagyon merész következtetés volna, mert az „enyhítő körülmények“-et nem ismerjük. Ha Uranus lakói a föld fekete poroskáját a nap fénykörén ellebegni látják, valóban ők nem bihetik azt, hogy rajta értelmes gondolkodó lények lakjanak; sőt még azt sem tehetik föl, hogy egyáltalában lakott, s ez jogos bosszu volna azon állításunkért, mely Saturnust és Uranust jégbarlangoknak kiáltja ki.

A távol Neptunnak örökké ismeretlen marad a föld, miután mi a 105-ször nagyobb gömböt csak is távcsővel fedezhetjük fel. A napra nézve nem egyéb egy közönséges csillagnál; világa és fénye ott már 1300 szorta gyengébb. Azért azonban a csillagok milliói világítanak Neptun szerves lényeknek, kiknek szeme bizonyosan élesebb, mint a földi emberé. Az egy éves neptuni ember 164 földi évet és 226 napot élt.

Naprendszérünk ismert végéhez jöttünk volna így. Sok szépet láttunk, de sokat figyelemre sem méltattunk; a ki tudvágyat érez mélyebben behatni ezen szép igazságokba, azt utalunk kell a sok nemet és francia — népszerű, érthető nyelven írt könyvekre. Fajdalom, egy magyar könyvről sem tehetünk említést, mely ezen igényeknek megfelelné. De ki is olvasná azokat, ha volnának is, mint nincsenek? Egyetemünkön a tudományok ez egyik legszebbike képviselve sincs. Nem hiszem, hogy valaha egy gyógyszert felfedezhetnének, melylyel minden betegség gyógyítani lehetne; de hogy a csillagászat minden balhítnék lerontója, az kétséget sem szenved. S ily áldáshozó tudomány, tanulmányozásától meg van fosztva a magyar ifjúság? *)

*) E jeles cikket a „Budapesti Közlöny“-ből vesszük át. Szerk.

